

УДК 658.141

МЕХАНІЗМ ПІДВИЩЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

М. В. Дашкель

студентка 4 курсу, група ЕП-41, навчально-науковий інститут економіки та менеджменту
Науковий керівник – к.е.н., доцент І. Р. Петрук

*Національний університет водного господарства та природокористування
м. Рівне, Україна*

У статті розглянуто суть та особливості підвищення фінансової стійкості підприємств та визначається її доцільність в сучасних умовах господарювання.

Ключові слова: фінансова стійкість, фінансова безпека, власний капітал, ризик.

В статье рассмотрены суть и особенности повышения финансовой устойчивости предприятий и определяется ее целесообразность в современных условиях хозяйствования.

Ключевые слова: финансовая устойчивость, финансовая безопасность, собственный капитал, риск.

In the article the essence and features of increase of financial stability of the enterprises are considered and its expediency in the modern conditions of management is determined.

Keywords: financial stability, financial safety, equity, risk.

Серед основних завдань розвитку підприємств України, які пов'язані з постійним подоланням кризових ситуацій, визначають особливі вимоги до фінансової стійкості як стратегічного фактора фінансової безпеки діяльності підприємства.

Вирішення нагальних проблем ринкової економіки та забезпечення стабільного розвитку суспільства можливе лише на основі позитивних змін у фінансовому стані суб'єктів господарювання, зокрема у їхній фінансовій стійкості.

Нині багато вітчизняних підприємств, які ще зовсім нещодавно були лідерами у галузі чи займали досить вагомі позиції на ринку стають збитковими або ж взагалі банкрутами. Так, аналізуючи дані Державного комітету статистики України, можна відмітити, що у 2015 році 26,3% підприємств отримали збиток, а в 2016 році частка підприємств, що отримали збиток зросла до 26,6%, а вже за січень-червень 2017 року збитків отримало 31,2% підприємств. Найбільше збільшення збитків показали підприємства транспортного, поштового та складського господарства. Враховуючи значну частку збиткових підприємств України, досягнення фінансової стійкості тепер є однією з найактуальніших проблем економіки.

Ефективне управління фінансовою стійкістю дає змогу підприємству адаптуватися до умов зовнішнього середовища та контролювати ступінь його залежності від зовнішніх джерел фінансування. Для цього необхідна побудова механізму підвищення фінансової стійкості підприємства з метою організації ефективної системи взаємодії всіх елементів, які беруть участь у процесі управління фінансовою стійкістю підприємства.

Дослідженню питань підвищення фінансової стійкості підприємств присвячено наукові праці як вітчизняних, так і зарубіжних вчених. Основні аспекти цих проблем відображено в роботах: Е. Альтмана, Є. Ю. Антипенка, І. О. Бланка, М. С. Кравченка, А.О. Корогодської, О. О. Шеремета, А.О. Шенаєва, О. Д. Шевчука та інші.

Але, на жаль, практично відсутні наукові розробки методики комплексного оцінювання фінансової стійкості, які б дозволяли оперативно, достатньо об'єктивно та повно визначати ступінь стійкості фінансового стану, зважаючи на багатоваріантність цієї категорії та її важливість для функціонування підприємства.

Важливою складовою національної безпеки України є економічна безпека підприємств, яка впливає на розвиток всієї країни, адже від стабільного розвитку та функціонування, захисту матеріальних і фінансових ресурсів окремого підприємства залежить економічна безпека держави. Під економічною безпекою підприємства слід розуміти захищеність його потенціалу (виробничого, організаційно-технічного, фінансово-економічного, соціального) від негативної дії зовнішніх і внутрішніх чинників, прямих або непрямих економічних загроз, а також здатність суб'єкта до відтворення [4]. Відповідно однією зі складових економічної безпеки підприємства є фінансова безпека.

Функціонування підприємств відбувається в умовах обмеженості фінансових ресурсів та невизначеності, тому кожне підприємство повинне визначати власну межу фінансової стійкості, оскільки недостатня фінансова стійкість може призвести до неплатоспроможності підприємства й відсутності засобів для розвитку виробництва, а надлишкова буде обмежувати розвиток, формуючи на підприємстві зайві запаси і резерви.

Фінансова стійкість – це гарантована платоспроможність та незалежність від випадковостей ринкової кон'юнктури. За допомогою цього показника розробляється оптимальна стратегія і тактика розвитку підприємства, обґрунтовуються управлінські рішення і плани, оцінюється платоспроможність та ліквідність, та покращується фінансова стабільність господарюючого суб'єкта.

Фінансова стійкість підприємства найвищою є тоді, коли воно здатне розвиватися за рахунок власних джерел фінансування, а за необхідності матиме змогу для отримання кредитів та їх повернення.

До показників фінансової стійкості, що характеризують ступінь захищеності залученого капіталу підприємства, належать [2]:

- *Коефіцієнт концентрації власного капіталу.* Він визначається як відношення власного капіталу до господарських коштів та характеризує частку власних коштів підприємства в загальній сумі коштів, авансованих у його діяльність. Чим вище значення цього показника, тим більш фінансовостале підприємство, стабільне і незалежне від зовнішніх кредиторів. У підприємство з високою часткою власного капіталу кредитори вкладають кошти більш охоче, оскільки воно з більшою ймовірністю може погасити борги за рахунок власних коштів.

- *Коефіцієнт фінансової залежності.* Цей показник визначається як відношення господарських коштів до власного капіталу та є зворотнім коефіцієнту концентрації власного капіталу. Зростання цього коефіцієнта в динаміці означає збільшення частки позичених коштів у фінансуванні підприємства і якщо значення наближається до 1 (або 100%), то це означає, що власники повністю фінансують своє підприємство.

- *Коефіцієнт маневреності власного капіталу.* Він визначається, відношенням власного капіталу до оборотних активів. Даний коефіцієнт показує, яка частина власного капіталу використовується для фінансування поточної діяльності, тобто вкладена в оборотні кошти.

- *Коефіцієнт співвідношення залученого і власного капіталу.* Він визначається, відношенням залученого капіталу до власного капіталу. Цей коефіцієнт є найбільш загальною оцінкою фінансової стійкості. Якщо значення цього показника 0,25, то це означає, що на кожну 1 грн власних коштів припадає 25 коп. позичених коштів. Зростання цього показника в динаміці свідчить про підсилення залежності підприємства від зовнішніх інвесторів і кредиторів, тобто про деяке зниження фінансової стійкості, і навпаки.

- Коефіцієнт довгострокового залучення позичених коштів визначається, відношенням довгострокових зобов'язань до довгострокових зобов'язань та власного капіталу. Цей коефіцієнт характеризує структуру капіталу. Зростання цього показника є негативною тенденцією, що свідчить про те, що підприємство чим далі, тим більше залежить від зовнішніх інвесторів.

Аналіз показників фінансової стійкості проведемо на прикладі ПрАТ «Івано-Долинський спецкар'єр», беручи за основу дані фінансової звітності за 2014-2016 роки, а результати наведемо у табл. 1. ПрАТ «Івано-Долинський спецкар'єр» – одне з найбільших у регіоні спеціалізованих підприємств по видобутку, переробці і виготовленню із базальтів будівельних матеріалів, зокрема високоякісного щебеню різних фракцій, крихти базальтової, висівок із базальту, каменя бутового для улаштування фундаментів, формаку, бруківки, та інших видів продукції для будівництва і благоустрою прилеглої до будівель території.

Таблиця 1

Показники фінансової стійкості підприємства ПрАТ «Івано-Долинський спецкар'єр»

Показник	Роки		
	2014	2015	2016
Коефіцієнт концентрації власного капіталу	0,84	0,82	0,77
Коефіцієнт фінансової залежності	1,19	1,21	1,29
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	1,23	1,00	0,90
Коефіцієнт співвідношення залученого і власного капіталу	0,19	0,21	0,29
Коефіцієнт довгострокового залучення позичених коштів	0,07	0,06	0,04

Отже, за результатами таблиці 1 можна зробити висновок, що майже всі показники фінансової стійкості підприємства відповідають встановленим нормативам, що є свідченням того, що фінансовий стан покращується.

Проаналізувавши критерії фінансової стійкості підприємства, слід зазначити, що основними з них є [5, С. 61]:

- забезпеченість фінансовими ресурсами безперервної діяльності підприємства та його економічне зростання;
- фінансова незалежність від зовнішніх джерел фінансування;
- здатність вільно маневрувати грошовими коштами;
- стабільне перевищення доходів над витратами та отримання прибутку;
- повнота та своєчасність розрахунків з кредитором.

Оцінка фінансової стійкості підприємства дає змогу зовнішнім суб'єктам визначати фінансові можливості підприємства на перспективу, давати оцінку фінансової незалежності від зовнішніх джерел та складати в загальній формі прогноз майбутнього фінансового стану. Отже виникає необхідність розробки механізму оцінки підвищення фінансової стійкості підприємства.

Аналізуючи ситуацію, що склалася в Україні, можемо зробити висновок, що нині на фінансову стійкість істотно впливає криза, у якій перебуває економіка країни. Адже, у період кризи відбувається відставання темпів реалізації продукції від темпів її виробництва,

знижуються доходи суб'єктів економічної діяльності, скорочуються масштаби прибутку. Все це веде до зниження ліквідності підприємств, їхньої платоспроможності, а в цілому й фінансової стійкості підприємства, оскільки саме у цей період підсилюється серія банкрутств [1].

Потрібно розуміти, що лише фінансово стійке підприємство може вчасно впроваджувати нові технології, оновлювати основні фонди, інвестувати кошти у певні проекти, розраховуватися з кредиторами у визначені строки, саме тому підвищення фінансової стійкості це запорука успіху підприємства.

Основні заходи щодо підвищення фінансової стійкості підприємства наведені в табл. 2.

Таблиця 2

Заходи щодо підвищення фінансової стійкості підприємства

№ з/п	Назва заходів	Ефект для підприємства
1.	Створення резервів	Підвищення в складі капіталу частки власного та збільшення величини власних оборотних коштів.
2.	Зменшення витрат	Підвищення ефективності діяльності підприємства та збільшення власного капіталу.
3.	Стягнення надмірної дебіторської заборгованості	Підвищення питомої ваги грошових коштів, прискорення оборотності оборотних активів і зростання забезпеченості власними оборотними коштами.
4.	Оптимізація величини запасів	Наявність вільних коштів, прискорення оборотності оборотних активів та можливість проведення додаткових капітальних вкладень.

Проте потрібно пам'ятати, що заходи щодо зміцнення та підвищення фінансової стійкості підприємства можуть дати позитивні результати лише за умови комплексного, системного та обов'язкового їх застосування.

У результаті проведеного аналізу можна стверджувати, що стійкість фінансового стану може бути відновлена за умови прискорення оборотності капіталу, примноження власних коштів за рахунок як зовнішніх так і внутрішніх джерел та за рахунок зменшення витрат. А за умови використання засобів підвищення фінансової стійкості, будь-яке підприємство може покращити свою фінансову стійкість, що в свою чергу позитивно вплине не лише на загальний фінансовий стан, але і на його діяльність у цілому.

Список використаних джерел:

1. Буткевич Х. Шляхи підвищення фінансової стійкості підприємства [Електронний ресурс] / Х. Буткевич // Науковий клуб. – 2017. – Режим доступу: http://sophus.at.ua/publ/2016_06_1_kampodilsk/sekcija_section_3_2016_06_1/shljakhi_pidvishhennja_ffinansovoji_stijkosti_pidprijemstva/126-1-0-1919
2. Економіка підприємства: магістерський курс : підручник. Ч. 1 / М. В. Загірняк [та ін.] ; ред. М. В. Загірняк, П. Г. Перерва, О. І. Маслак. – Кременчук : ТОВ «Кременчуцька міська друкарня», 2015. – 736 с.
3. Кремень В. М. Оцінювання фінансової стійкості підприємства [Текст] / В. М. Кремень, С. Я. Щелетков // Актуальні проблеми економіки. – 2011. – № 1. – С. 107–117.
4. Ортинський В. Л. Економічна безпека підприємств, організацій та установ: навч. посібник / В. Л. Ортинський, І. С. Керницький, З. Б. Живко. – Київ : Правова єдність, 2009. – 542 с.
5. Сосновська О. О. Механізм оцінки фінансової стійкості підприємств / О. О. Сосновська. – Фінансово-економічне регулювання. – 2015. – № 12 (2). – С. 60–66.